

## Editorial

Profesorul Corneliu-Liviu Popescu își „completează” seria de articole referitoare la deciziile Consiliului Europei asupra statutului Rusiei în raport cu organizația europeană. Analiza sa de acum, asupra încetării mandatului judecătorului la CEDO ales în numele Rusiei privește următoarea controversă apărută la Strasbourg: în timp ce Curtea, în Adunarea Plenară, a decis că mandatul judecătorului ales în numele Rusiei s-a încheiat la 16.09.2022, ziua încetării statutului Rusiei de Parte la Convenție, la 17.01.2023, Marea Cameră a CEDO a stabilit conformitatea cu Convenția a componenței sale, care include judecătorul ales în numele Rusiei. Citez concluzia profesorului Popescu: „.....considerăm că, întrucât Rusia a încetat să mai fie parte la Convenție (în urma încetării calității de membru al Consiliului Europei), mandatul judecătorului de la Curte ales în numele Rusiei s-a încheiat în aceeași zi”.

Articolul lui Torsten Hjelmar a fost motivat, conform autorului, de editorialul *NRDO* din numărul anterior al revistei. Domnia sa consideră necesar să se aibă în vedere desecretizarea, de curând, a documentelor privind procesul de redactare a Convenției europene a drepturilor omului, iar acestea demonstrează că reprezentanții Regatului Unit, Danemarcei și Suediei au avut un rol determinant în redactarea textului Convenției. Pe umerii lor ar sta ideea că privarea de libertate a persoanelor cu probleme de sănătate mintală, ca și a dependenților de alcool și a vagabonzilor ar fi în conformitate cu drepturile omului. Torsten Hjelmar explică această poziție prin faptul că țările indicate au avut mișcări eugenice puternice la momentul formulării Convenției europene și au implementat astfel de principii și puncte de vedere în legislația și practica lor. Comentariul nostru: probarea cauzalităților în astfel de situații cu mulți factori este o sarcină greu de atins. O tradiție națională în materia juridică specifică poate să conteze decisiv, sau poate deloc, în găsirea soluțiilor pentru protejarea drepturilor și libertăților unei ființe umane, simultan cu protejarea drepturilor și libertăților celorlalți.

Subliniem miza cazului documentat de Adrian Szelmenczy: al deciziilor luate de instanțele românești privind înscrierea unui copil la grădiniță, când tatăl este român, iar mama cu care locuiește copilul, maghiară. Autorul demonstrează, referitor la aceste decizii, ignorarea convențiilor internaționale semnate și ratificate de România și interpretarea cu rea-credință a legislației naționale într-o manieră nefavorabilă minorităților naționale. Am adăuga că aspectele de protecție identitară, asupra cărora se concentrează autorul, reprezintă o dimensiune a drepturilor copilului care, în mod firesc, sunt de tratat în filozofia interesului superior al acestuia.

Am dedicat secțiunea DOCUMENTAR, mesajelor lui Volodimir Zelenski la ONU adresate Adunării Generale a Organizației și Consiliului de Securitate. Le-am

completat cu două referințe clarificatoare pentru cititor: planul de pace în 10 puncte al lui Zelenski și emiterea de către judecătorii Curții Penale Internaționale a mandatelor de arestare împotriva lui Vladimir Putin și a Mariei Alekseyevna Lvova-Belova. Împreună cu jurisprudența CEDO în cauzele împotriva Rusiei, perioada iulie-septembrie 2023, Documentarul menține atenția *NRDO* asupra războiului declanșat împotriva Ucrainei.

Secțiunea MISCELLANEA conține „povestea” lui Emil Moise asupra avatarurilor introducerii de produse de igienă intimă, pentru fete, în școala unde este profesor (model a ceea ce ar fi de făcut în sistemul școlar românesc). Este o istorie fascinantă despre înfruntarea dintre empatie, înțelegere, cunoașterea „tehnicizată” în termenii drepturilor copiilor și contrariul lor. Este și o lecție de know-how privind „cum se face” pentru ca entuziaștii unei Româнии mai decente să definească un drept și să-l susțină cu succes; un drept care face bine vieții a jumătate din elevii României.

Simțim nevoia să salutăm la final lucrarea lui Rodojub Etinski, privitoare la deciziile recente ale CEDO care pun în discuție echilibrul dintre două drepturi conflictuale: dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la protecția vieții private în conexiune cu intermediarii, deținătorii de mijloace de presă și titularii conturilor pe Internet. Aceste noi decizii par să continue ceea ce apreciem a fi erodarea libertății de exprimare în sistemul Convenției europene a drepturilor omului. Am pus lucrarea profesorului Etinski în dialog, implicit cu traducerea și prezentarea cauzei *Sanchez c. Franței*, adoptată de Marea Cameră a CEDO în luna mai 2023. Am ales o prezentare neconvențională a cauzei, traducând din engleză sumarul legal expus pe site-ul HUDOC, pe care l-am completat cu traducerea din franceză a opiniei convergente și a celor dizidente față de decizia majorității. Am pus în evidență, astfel, perspectivele care contestă opinia dominantă la Marea Curte. Cităm trei tipuri de observații pe care le considerăm a descrie convingător tratarea superficială, ori chiar părtinitoare, de către semnatarii opiniei majoritare, a echilibrului de drepturi:

Judecătorul Egidijus Kūris: „...apărarea drepturilor persoanei nu trebuie să țină cont de excelența sa de a o apăra. Aceasta ar însemna ca persoanele limitate din punct de vedere intelectual și al exprimării să fie sortite să nu-și poată apăra drepturile”; „așanumitul regim de răspundere în cascadă este deconcertant, atât atunci când este aplicat « producătorilor » comunicării (...), cât și în sine, deoarece creează condițiile prelabile pentru o incriminare nediscriminatorie a titularilor conturilor de rețele sociale pentru orice « lipsă de diligență »”.

Judecătorul Georges Ravarani: „Cu tot respectul pentru majoritate, mi se pare că sunt făcute piruete intelectuale și pure presupuneri pentru a-l pedepsi pe reclamant pentru un mesaj postat pe cronologia sa și apoi retras imediat”; „reclamantul a fost urmărit penal și ulterior condamnat, nu din cauza comentariilor făcute de S.B. sau L.R., ci pentru că nu a eliminat prompt toate comentariile ilegale publicate de acești autori pe cronologia contului său de Facebook (...). Acest lucru pur și simplu nu pare a fi adevărat. Reclamantul a fost condamnat în mod specific pentru comentariul postat de S.B.”.

Judecătorul Marko Bošnjak: „...jurisprudența invocată de majoritate pentru a susține urmărirea penală și condamnarea atât a autorilor, cât și a producătorului pentru o infracțiune în temeiul articolului 93-3 nu este în mod clar relevantă în circumstanțele prezentei cauze, deoarece se referă la probleme juridice diferite”.

Argumentarea „regală” aparține judecătorilor Krzysztof Wojtyczek și Andreas Zünd: „Faptul că o decizie de aplicare a legii nu este arbitrară nu înseamnă că legea care a fost aplicată este în mod necesar suficient de clară”; „O dispoziție penală care nu este problematică în sine poate ridica probleme într-un context diferit, necesitând aplicarea sa în coroborare cu alte dispoziții, în special pe baza trimiterilor încrucișate între dispoziții. Astfel, problema previzibilității legii nu se pune în aceiași termeni pentru autorul observațiilor și pentru titularul unui cont de Facebook sau al unei alte pagini web deschise comentariilor. Menționăm că legislația aplicabilă în acest caz se adresează « tuturor » și nu doar profesioniștilor politici. Cu toate acestea, în evaluarea calității legii, majoritatea a subliniat în mod repetat că reclamantul era un profesionist în politica și comunicarea pe internet”; „O lectură a dispozițiilor aplicabile și a hotărârilor judecătorești relevante conduce la concluzia că acest corp legislativ este dificil de înțeles, chiar și pentru un avocat. În aceste condiții de acumulare a imperfecțiunilor legislative, este dificil de spus că justițiabilul mediu poate cunoaște cu suficientă certitudine care sunt acțiunile și omisiunile care angajează răspunderea sa penală și care este regimul acestei răspunderi”; „Constatarea faptului că nu a existat o încălcare a articolului 10 din Convenție impune titularului de cont o obligație de control foarte grea, deoarece este în joc o posibilă procedură penală împotriva acestuia. Există riscul ca o astfel de teamă să transforme titularul contului într-un adevărat controlor și chiar într-un cenzor al cuvintelor scrise pe cronologia sa. Confruntat cu o îndoială cu privire la caracterul contencios al unei declarații al cărei autor nu este, titularul contului va fi în mod evident înclinat să șteargă sau să denunțe un mesaj în numele unui principiu al precauției”; „Dacă deținătorul unui cont Facebook ar trebui să-și petreacă timpul controlând comentariile postate, uneori foarte numeroase, ar fi dificil să se utilizeze acest instrument ca forum pentru discuții politice. Libertatea de exprimare ar fi amenințată”; „Am dori să adăugăm că însuși principiul răspunderii penale bazat într-un fel sau altul pe acțiunile unui terț poate ridica întrebări. Un sistem echilibrat ar trebui să includă cel puțin un mecanism de notificare prealabilă a titularului unui cont pe Facebook sau pe o altă rețea socială și să prevadă o perioadă rezonabilă de timp pentru eliminarea comentariilor ofensatoare, înainte ca titularul de cont însuși să poată fi tras la răspundere personal pentru neeliminarea unor astfel de comentarii”; „...considerăm că regimul răspunderii pentru declarațiile făcute de terți este dificil de reconciliat cu principiul proporționalității”.

Dacă profesioniștii Curții Europene a Drepturilor Omului cad la asemenea teste de „bună gândire juridică”, ce putem aștepta, oare, de la judecătorii naționali?